

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Fôrkvalitet i nordnorske utmarksbeiter

Ellen Elverland, Grovfôrkongressen, mars 2025

Utmarksbeite

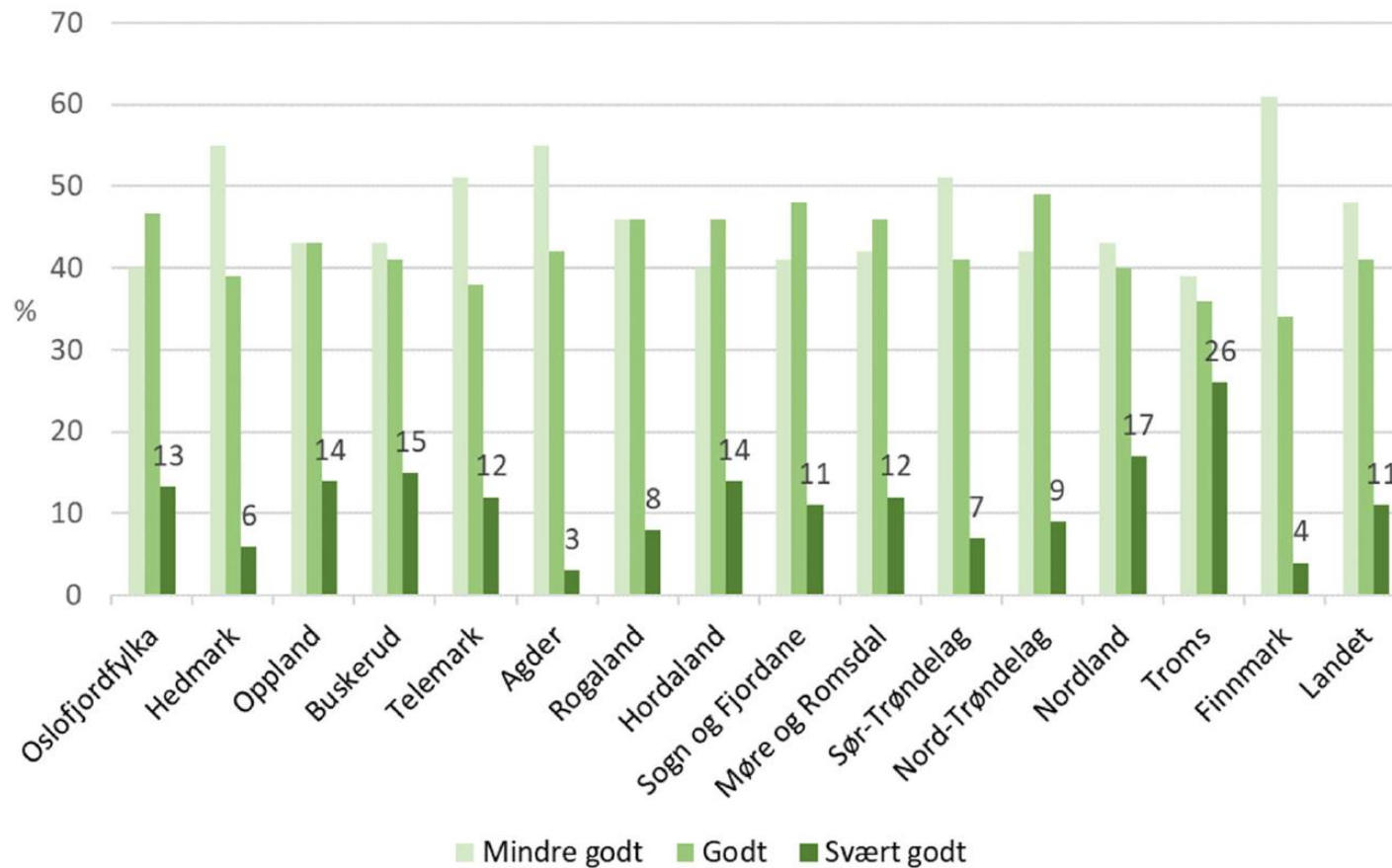
Ny oppmerksomhet og nye muligheter

- Matproduksjon/matsikkerhet: Utmarka en del av løsningen – uutnytt ressurer.
- Kampen om arealer: Beitenæring får økt oppmerksomhet i arealplanlegging
- Biologisk mangfold: Beitedyras betydning for å redusere gjengroing, 27 % av rødlista arter er tilknyttet kulturlandskapet
- Klima: Ikke bare utslipp, beite kan bidra til økt lagring av jordkarbon + bidrar til å opprettholde albedo (spesielt viktig i nord)
- Tekniske hjelpemidler – enklere arbeidshverdag

Utmarksbeite

Beitekvalitet fylkestall (gamle fylker)

Beiteutnyttelse:

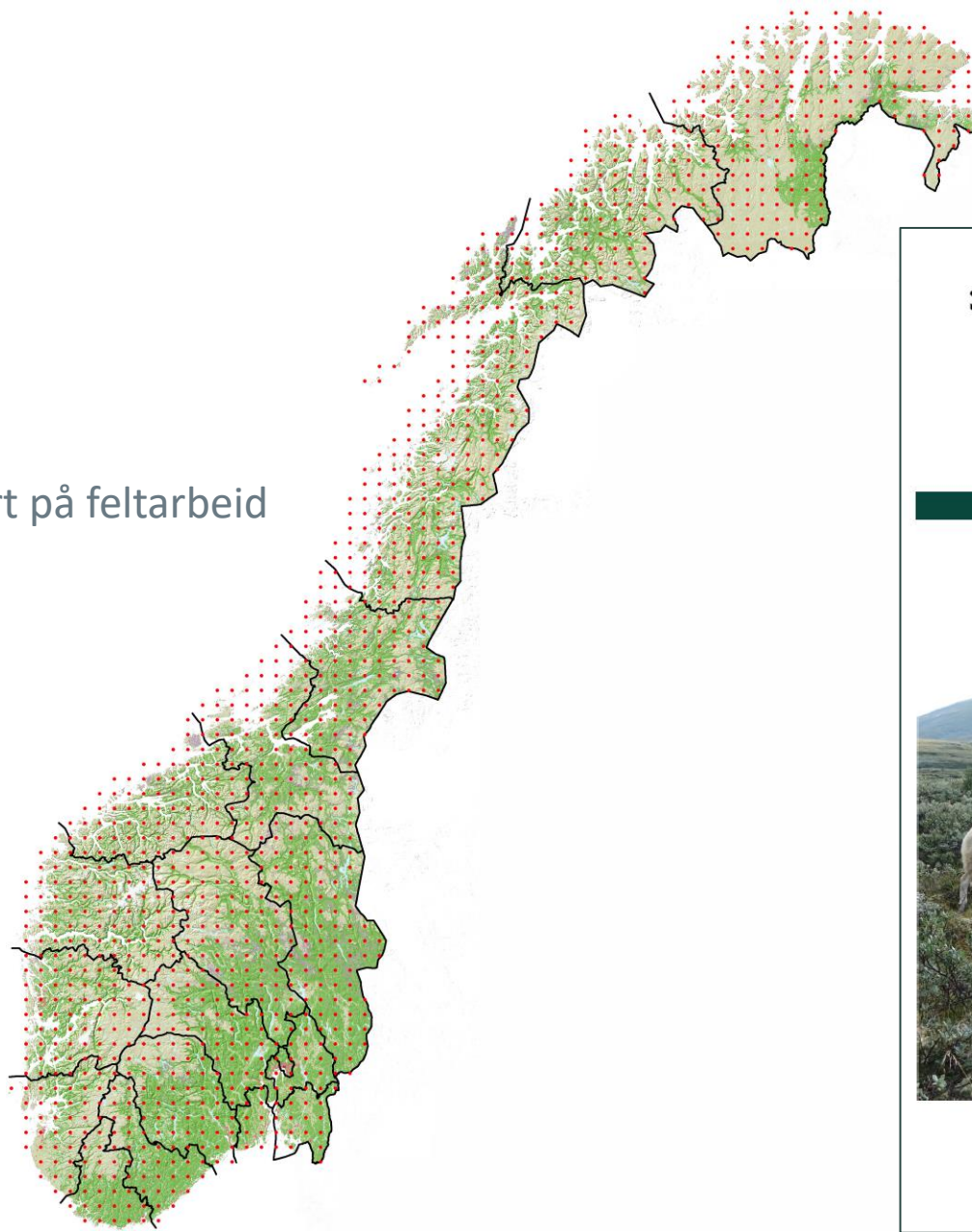
- Låg utnyttelse i Nord-Norge
- Troms: 14 % husdyr (33 % inkl. hjortedyr)
- Nordland: 23 % husdyr (36 % inkl. hjortedyr)
- Finnmark: 3 % husdyr (27 % inkl. hjortedyr)

Utmarksbeite

Utvalgsundersøkelse

Nasjonalt- og fylkesnivå:

- Beitekvalitet og beitekapasitet basert på feltarbeid og statistiske metoder

Arealrekneskap i utmark Utmarksbeite – ressursgrunnlag og beitebruk

NIBIO RAPPORT | VOL. 7 | NR. 208 | 2021

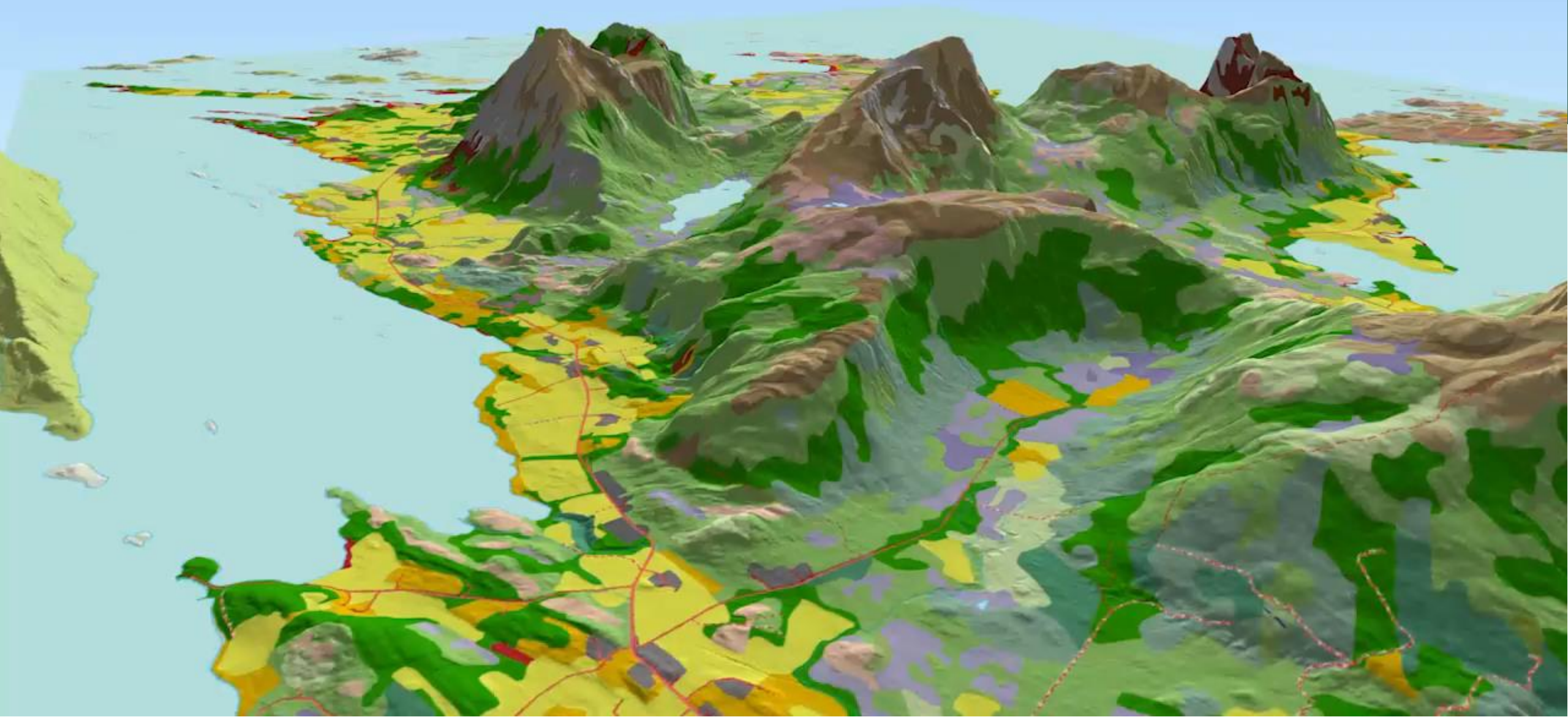

YNGVE REKDAL OG MICHAEL ANGELOFF
Divisjon for kart og statistikk

Utmarksbeite - Kartlegging og rådgiving

- Dokumentere beitekvalitet: Beitekvalitetskart utarbeidet gjennom feltkartlegging (kart tilgjengelig på <http://kilden.nibio.no>)
- Dokumentere beitekapasitet: Beregne hvor mange dyr det er beite til innenfor et gitt område
- Rådgiving for beitenæring og kommuner: Planlegging av beitebruk og arealplanlegging

Høgstaudeskog

Høgstaudeeng og høgstaudeskog

Høgstaudeeng

Artsrike vegetasjonstyper

Artsanalyse i rutene som ble undersøkt

Mange kjente beiteplanter (B)

Gras	Halvgras	Urter			karspore	Forvedede
Dunhavre (B)	Aksfrytle (B)	Bakkesøte	Harerug (B)	Rød jonsokblom (B)	Engsnelle	Bjørk (B)
Engkvein (B)	Bleikstarr (B)	Ballblom	Hundekjeks	Setergråurt (B)	Fugletelg (B)	Blåbær (B)
Engrapp (B)	Engfrytle (B)	Blåklokke	Kantkonvall	Skogstjerne (B)	Hengeving	Grønnvier (B)
Fjellrapp (B)	Hårfrytle (B)	Enghumleblom (B)	Kattefot	Skogstjerneblom (B)	Lusegras	Rogn (B)
Fjelltimotei (B)	Slåtestarr (B)	Engsoleie (B)	Krattmjølke	Skogstorkenebb (B)	Marinøkkel	Tyttebær (B)
Gulaks (B)	Vardefrytle (B)	Engsyre (B)	Krypsoleie	Skrubbær	Sauetelg	Teiebær
Hundegras (B)		Fjellarve	Kvitbladtistel (B)	Småengkall (B)	Åkersnelle	
Kveke (B)		Fjellfiol (B)	Kvitkløver (B)	Småmarimjelle (B)		
Rødsvingel (B)		Fjellforglemmegei	Legeveronica	Sumphaukeskjegg		
Sauesvingel (B)		Fjellmarikåpe	Lifiol (B)	Tepperot (B)		
Skogørkvein (B)		Fjelltistel (B)	Løvetann (B)	Tiriltunge (B)		
Smyle (B)		Flekkmarihand	Kvitmaure	Vanlig arve		
Sølvbunke (B)		Fuglevikke (B)	Løvetann sp. (B)	Vendelrot		
Timotei (B)		Følblom (B)	Marikåpe sp. (B)	Vill-løk		
		Grasstjerneblom	Mjødurt (B)	Øyentrøst (B)		
		Gulflatbelg (B)	Myrfiol	Vintergrønn sp.		
		Gullris (B)	Ryllik (B)			

Hva fant vi ut i 2022?

- **Biomasseproduksjonen er høy** allerede tidlig i juni (152 kg ts daa i høgstaudeeng)
- I aug/sept var snittavlinga 538 kg/ts daa i høgstaudeeng
- og 188 kg/ts daa i høgstaudeskog
- **Kvaliteten faller hurtig med utviklingstrinn og temperatur**
- **Lokaliteter med mye urter** ser ut til å holde bedre på proteinnivået
- Vi finner ingen andre liknende undersøkelser fra resten av landet som kan tilvise like høye avlingstall

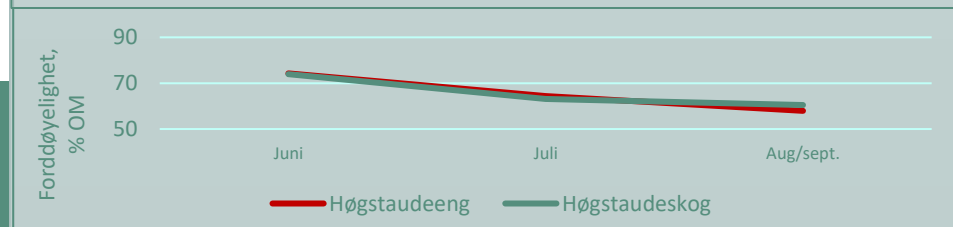
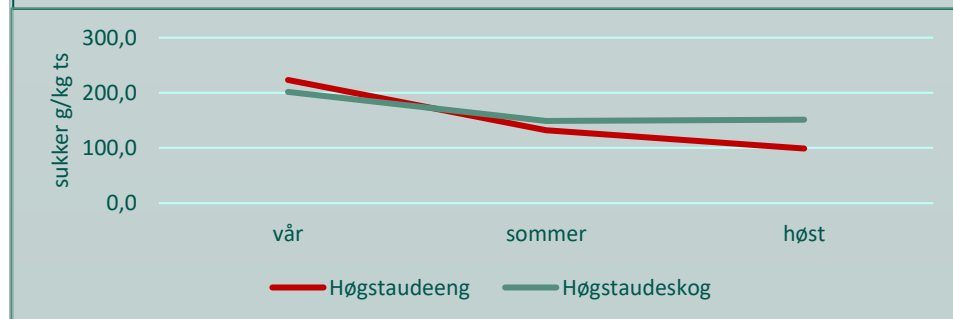
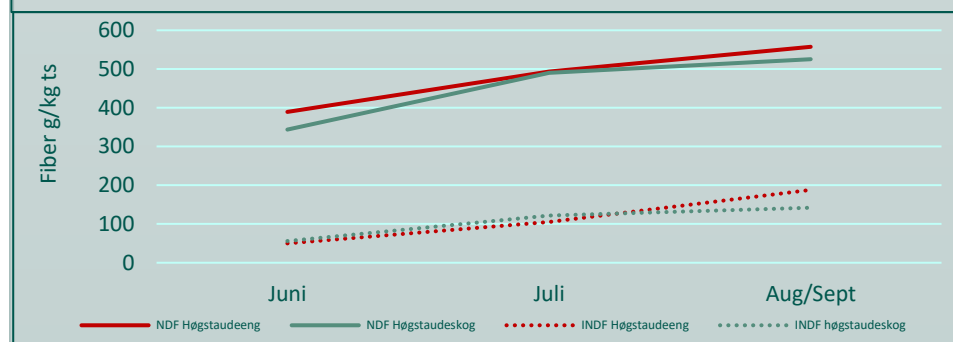
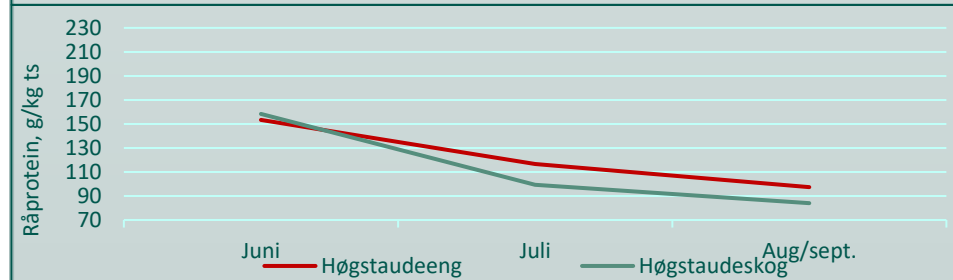
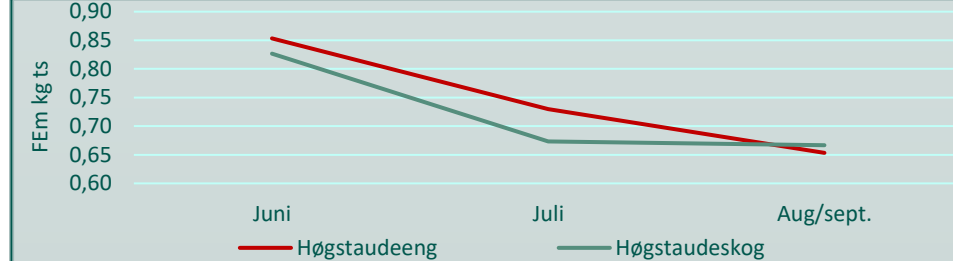
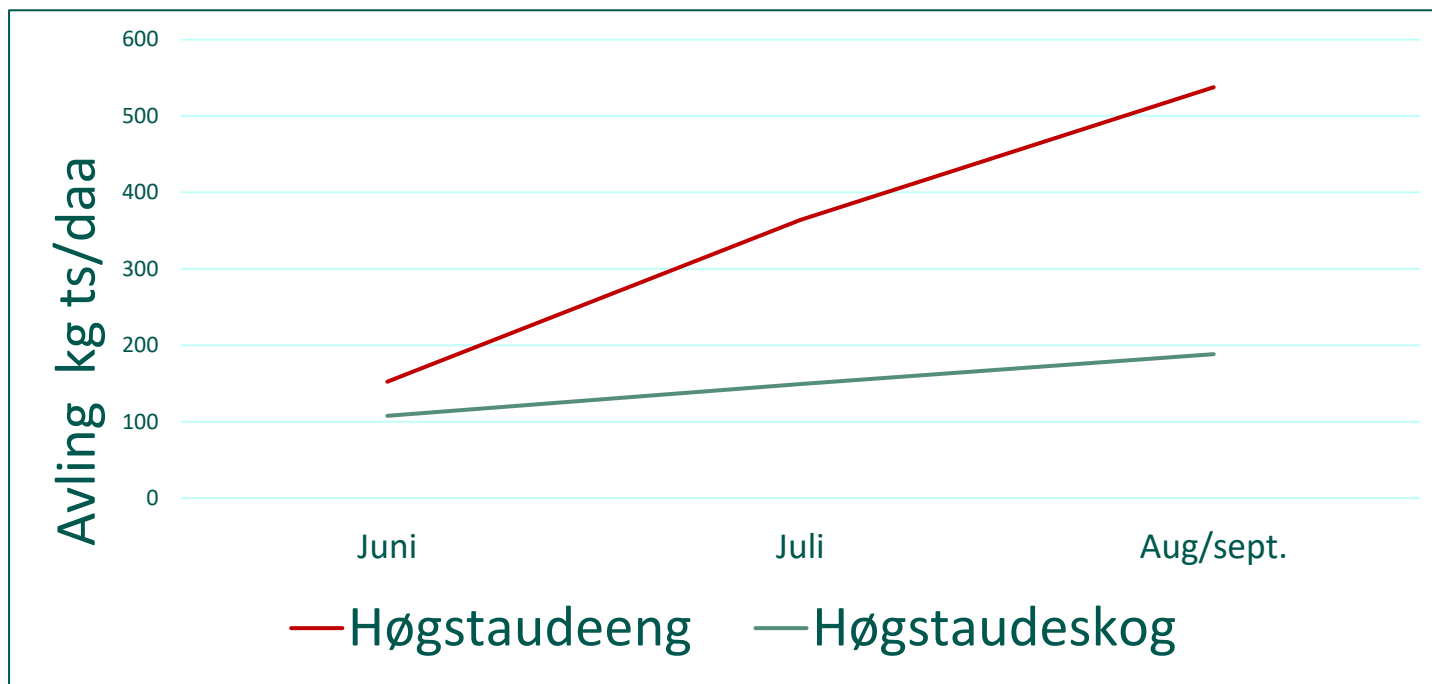

Masse beiteplanter!

Høgstaudeskog, Malangen juni 2022

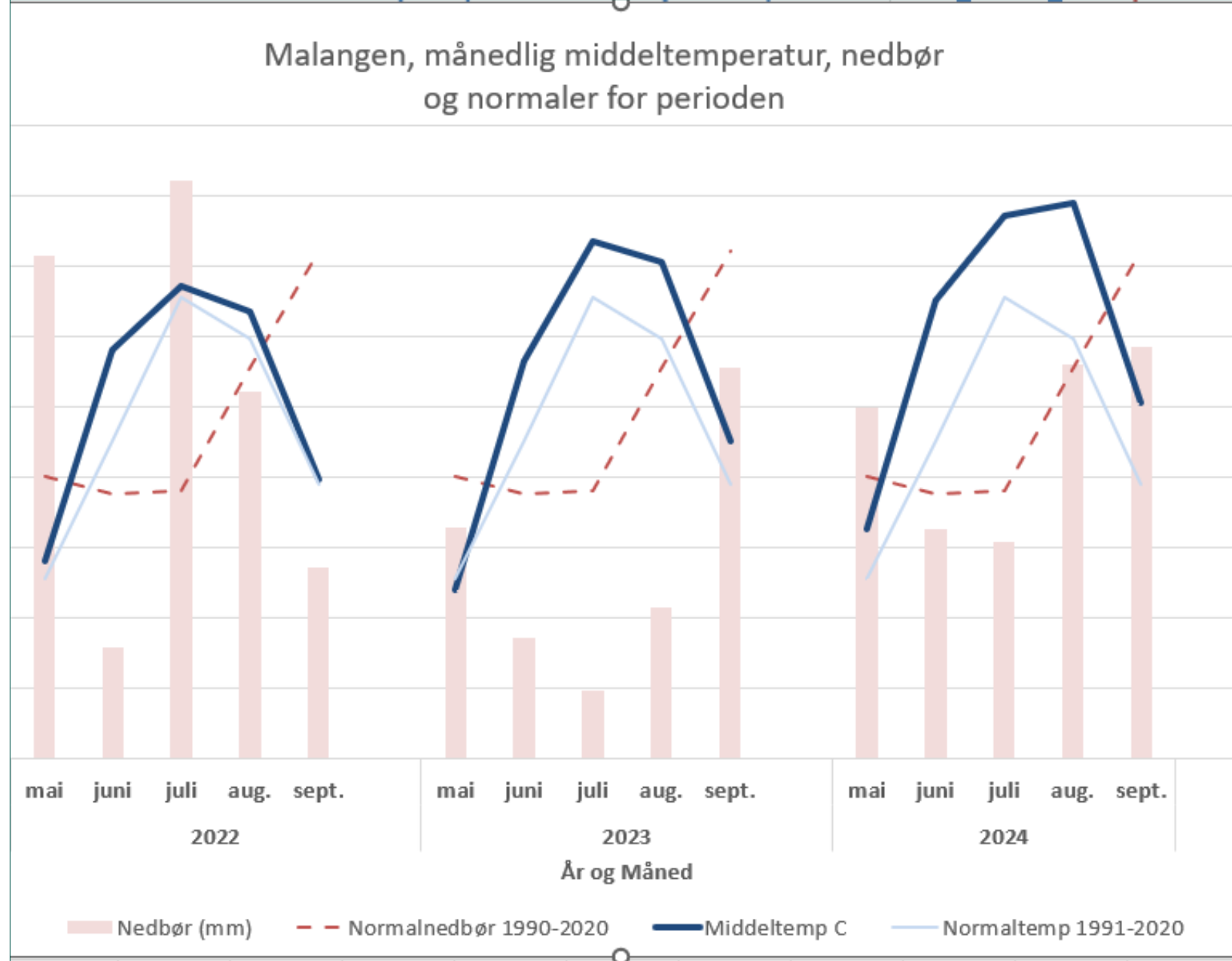
Ellen Elverland

Resultater 2022

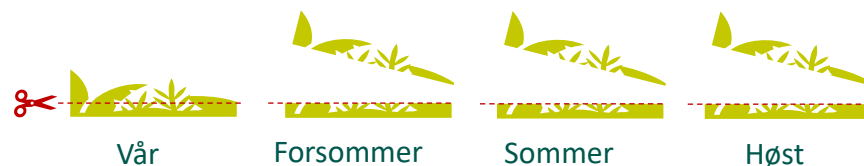

Gjenklippsforsøk i høgataudeskog og høgstaudeeng i fjell

- Et «forferdelig» vær
 - 2023 var varm og tørr
 - 2024 enda varmere men ikke så tørr

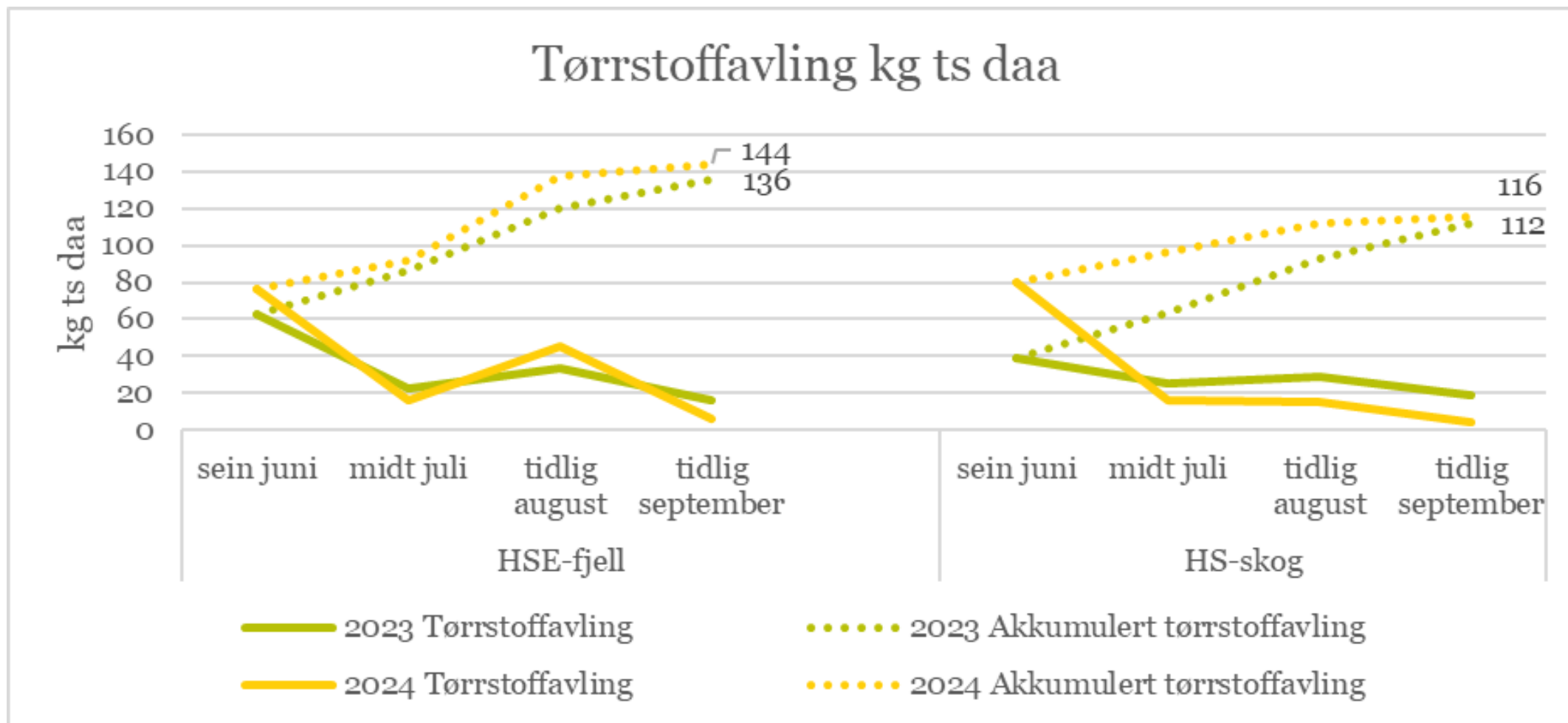
Hva fant vi ut i 2023 og 2024 - gjenklipp

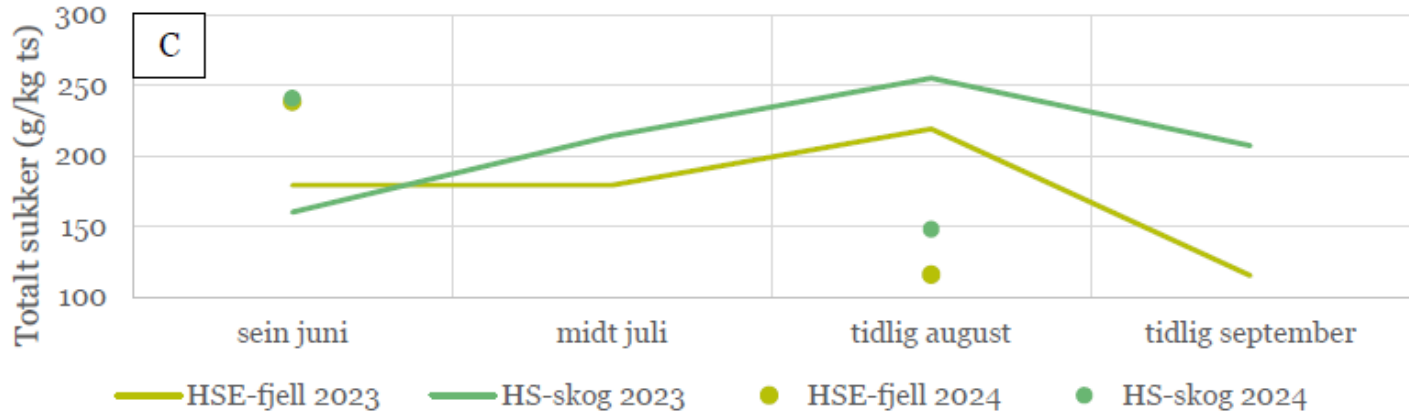
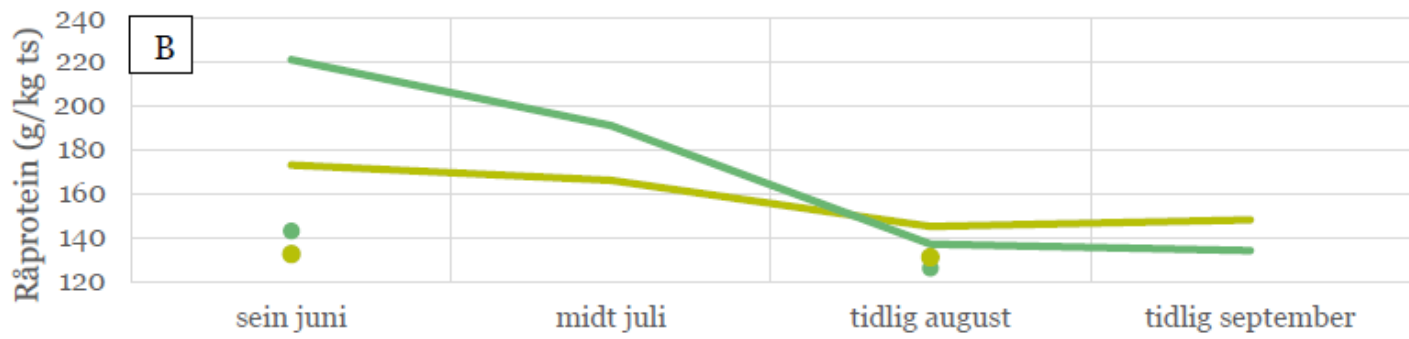
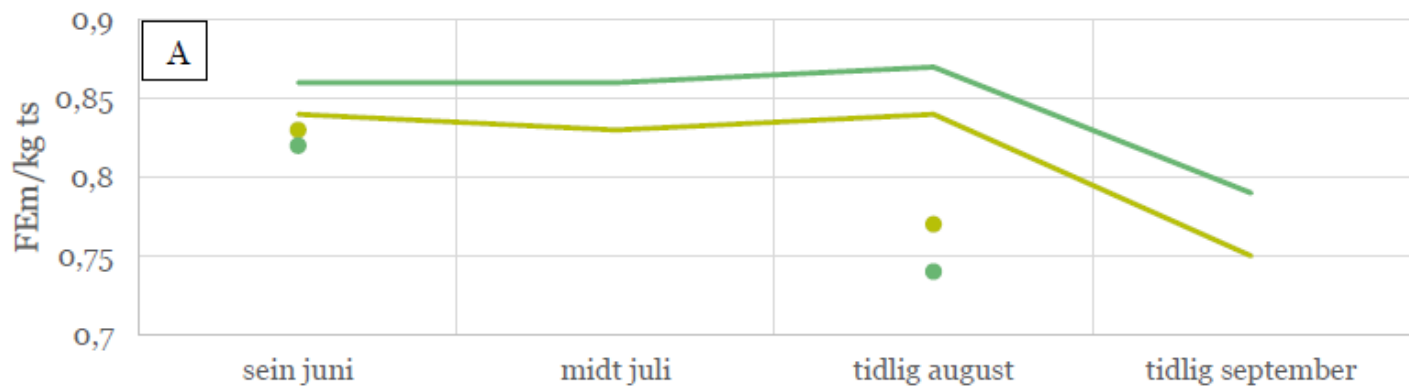

- Høgstaudeeng i fjell og høgstaudeskog
- Totalavling i ruter høsta 4 ggr i sesongen avvek ikke så mye fra total avling i uhøsta ruter – gjenvekst god
- Kvaliteten holdt seg høy gjennom sesongen i gjenvekst, men sank ved siste klipp.

Samme lokalitetene klippet/ «beitet» fire ganger i sesongen

- FEm rundt 0,85
- Protein – aldri lavere enn 130 g kg/TS
- Sukker høy

2024 lave verdier – tørt og varmt

Konklusjon

- Høy biomasseproduksjon tidlig i vekstsesongen i Nord-Norge.
- Kontinuerlig beiting opprettholder høy kvalitet gjennom sesongen.
- Høy nyttbar avling
- Vær og temperatur påvirker avlingsutvikling og fôr kvalitet mye.

Ellen Elverland
ellen.elverland@nibio.no

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NIBIO_no

NIBIO.no

NIBIO_no

www.nibio.no

